

PEDAGÓGIA-PSZICHOLÓGIA SZIGORLAT

TT17NA06A13, TT17LE06A13

Tanító szak

2020/2021

Kedves Hallgatók!

Az összevont pedagógia-pszichológia szigorlat célja a pedagógia és pszichológia tárgyakból tanultak szintetizálása, elméleti ismereteik és gyakorlati pedagógiai tapasztalataik összekapcsolása.

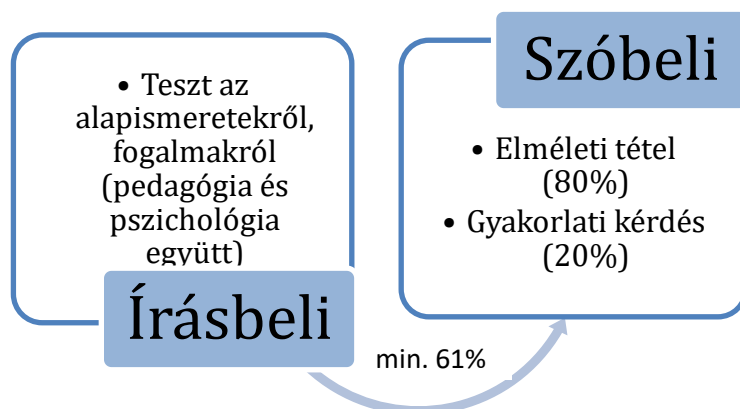
A szigorlati felkészüléshez használják fel az előadásokon és a szemináriumokon feldolgozott tananyagot, az órákon látott és elemzett filmeket, az iskolai gyakorlatokon és hospitálásokon szerzett tapasztalatokat.

A felkészüléshez segítségül megjelöltük az egyes tételhez tartozó fogalmakat, valamint a kapcsolódó legfontosabb szakirodalmi forrásokat, amelyeknek az ismeretét elvárjuk. Ezek többsége megtalálható a korábbi stúdiumok kötelező és ajánlott irodalmi jegyzékeiben, oktatói ajánlásokban, de van olyan is, amely azok között nem szerepelt, újabb forrás, illetve olyan is, amit az egyes kurzusokhoz kapcsolódóan megismertek, de ebbe a szűkebb válogatásba nem került bele – ezekre is építhetnek. A szigorlaton a tanultak és a szakirodalomban olvasottak feldolgozása alapján kell beszámolniuk elméleti tudásukról és gyakorlati, iskolai tapasztalataikról. Azt várjuk, hogy gondolataikat az elsajátított szaknyelv használatával fogalmazzák meg.

A szigorlat részei

Az összevont pedagógia-pszichológia szigorlat „A” típusú kombinált vizsga: „az írásbeli és a szóbeli is részeredmény, a sikeres vizsga feltétele mindkét rész sikeres teljesítése – a szóbeli vizsgára akkor kerül sor, ha az írásbeli sikeres.” (Hallgatói Követelményrendszer 67. § (1) (c))

https://www.elte.hu/dstore/document/689/ELTE_SZMSZ_II.pdf

Az **írásbeli vizsga** az adott héten szóbeli szigorlatozók számára a hét első munkanapja. A járványhelyzetre tekintettel előreláthatólag a Canvas felületen lesz. (A változtatás jogát a járványhelyzet miatt fenntartjuk, a vizsgaidőpontok meghirdetésénél megjelöljük a vizsga formáját/felületét.)

A **szóbeli vizsga** a hét valamely napja meghirdetés szerint. A járványhelyzetre tekintettel előreláthatólag a Teams felületen lesz. (A változtatás jogát a járványhelyzet miatt fenntartjuk, a vizsgaidőpontok meghirdetésénél megjelöljük a vizsga formáját/felületét.)

A szóbeli vizsga előfeltétele a sikeres (min. 61%) írásbeli vizsga. Az írásbeli rész sikertelensége esetén a szóbeli vizsgán nem lehet részt venni; a szigorlat érdemjegye elégtelen. Aki nem írta meg az írásbeli online tesztet, az nem szóbelizhet. A szóbeli vizsgán a szokásoknak megfelelően, ötfokú érdemjegyet adunk. Az írásbeli és a szóbeli jegy átlaga adja a szigorlat érdemjegyét. Két jegy közötti értéknél a szóbeli érdemjegy számít nagyobb súllyal.

A sikertelen írásbeli (61%-nál rosszabb) rész egyszer javítható a vizsgaidőszak során. Sikeres írásbeli és sikertelen szóbeli rész esetén csak a szóbeli részt kell javítani. Az írásbeli és a szóbeli részt is egy vizsgaidőszakon belül kell teljesíteni, ha ez nem sikerül, a következő vizsgaidőszakban újra teljesíteni kell az írásbeli tesztet is.

Az **írásbeli teszt** a szigorlati tételsorban megjelölt témakörök fogalmi, elméleti alapján tényszerű ismeretekből tesztkérdések pszichológiából és pedagógiából vegyesen. A **szóbeli** részen minden vizsgázó egy **elméleti tételt** húz és a tételhez tartozó **gyakorlati kérdést** kap.

A szóbeli rész értékelésében az elméleti tétel 80%-ban, a gyakorlati kérdés 20%-ban számít. Hiányzó gyakorlati tudás nélkül legfeljebb négyes lehet a szóbeli jegy. A nagyon jó gyakorlati tudás önmagában nem elegendő a szóbeli rész sikeres teljesítéséhez, ha az elméleti tudás elégtelen. A gyakorlati kérdés megválaszolása a szóbeli értékelésébe 20%-ban számít bele. Ha az elméleti tétel alapján nem bizonyul elégségesnek a hallgató tudása, akkor a gyakorlati kérdés megválaszolása sem segít; továbbá, ha valaki nem tud a szakkifejezések használatával, szakmailag megfelelően válaszolni a gyakorlati kérdésre, akkor bármilyen kiváló elméleti felelet esetén sem kaphat jelest a szóbelin.

A gyakorlati kérdés értékelésének szempontjai:

- szaknyelv igényes használata
- az elméleti ismeretek és a gyakorlati tapasztalatok összekapcsolása
- pedagógiai tudatossággal történő reflektálás a saját gyakorlati tapasztalatokra
- releváns, a kérdéshez kapcsolódó eset felvetése

Javasolt felkészülési mód

Az alábbi füzet tartalmazza a szigorlati témaköröket, a hozzájuk tartozó tartalmi pontokat, a fogalmakat és a kötelező irodalmat, valamint azokat a gyakorlati kérdéseket, amelyek közül a vizsgáztatók választanak majd egyet.

Javasoljuk, hogy az előző kurzusokon megtanultak előhívásával, jegyzeteik, vázlataik, a feldolgozott szakirodalom szervezett áttekintésével kezdjék a felkészülést, majd folytassák a megadott szakirodalom elolvasásával. Azt tapasztaljuk, igazán sikeresen azok szigorlatoznak, akik maguk dolgozzák ki vagy kisebb csoportban alaposan átbeszélve állítják össze az egyes tételeket.

Szükséges ismerniük a Nemzeti alaptanterv fő fejlesztési feladatait és a kompetencia-területeket.

Szándékaink szerint a szigorlati tanulás új összefüggések meglátását eredményezheti, segít integrálni a különböző tárgyakból tanult tudást, és lehetővé teszi a gyakorlati tapasztalatokra való tudatosabb reflektálást: közelebb viszi önöket ahhoz, hogy magabiztos szakmai tudással rendelkező tanítókká váljanak.

Inspiráló tanulást, eredményes felkészülést kívánunk!

1. Szocializáció, szociális tanulás, erkölcsi fejlődés

- Szocializáció. Egyén, kultúra és társadalom. A környezet és a kultúra szerepe a szocializációs folyamatban
- A szocializáció színterei: a család, az iskola és a kortárs csoport
- A nevelés feladatai és értékei. Értékközvetítés, az értékek tanítása.
- Az erkölcs mint szabályozó rendszer. Az erkölcsi fejlődés.
- Erkölcsi nevelés az iskolában. Az erkölcsi érzék fejlesztése.

A tételhez tartozó fogalmak:

szocializáció, ökológiai modell (Bronfenbrenner), kultúra, kulturális relativizmus, etnocentrizmus; szociális tanulás – a szocializáció mechanizmusai: utánzás, modellkövetés, behódolás, azonosulás (identifikáció), belsővé tétel (interiorizáció); a szocializáció színterei; a családi és az iskolai szocializáció kapcsolata

értékek, értékek rendszere; objektív érték, szubjektív érték,

erkölcs fogalma, erkölcsi viselkedés, erkölcsi tudat, Piaget elmélete az erkölcsi fejlődésről, heteronóm és autonóm erkölcs, történetpárok, szabálytudat fejlődése;

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Fisher, R. (2012): Hogyan tanítsuk az értékeket? *Új Pedagógiai Szemle*. 2012/4-6. szám
http://folyoiratok.ofi.hu/sites/default/files/article_attachments/upsz_2012_4-6_08.pdf
- Lányi András (2012): Erkölcsóra az iskolában. *Új Pedagógiai Szemle*. 2012/4-6. szám
http://folyoiratok.ofi.hu/sites/default/files/article_attachments/upsz_2012_4-6_06.pdf
- *Nemzeti Alaptanterv* - 110/2012. (VI. 4.) Kormány rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. I.1. rész A köznevelés feladatai és értékei
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2004): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris Kiadó, Budapest. 2. Fejlődés és szocializáció c. fejezetből: Szocializáció: egyén, kultúra és társadalom 39–50. old.
https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_pszichologia_pedagogusoknak/ch03s03.html
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve I.* Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet, 2. fejezet. Fejlődés, szocializáció és környezet: A fejlődési kimenetet meghatározó tényezők. A szocializáció. 54–73. old., 5. fejezet. Családi szocializáció: Erkölcsi fejlődés. 152–157. old.
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2913>
- Zrinszky László (2002): *Neveléstudomány*. Pedagógus Könyvek. Műszaki Könyvkiadó, Budapest. 175–190., 194–217. old.

A pedagógiai gyakorlathoz kapcsolódó kérdések:

- Harmadikos osztályában azt tapasztalja, hogy néhány gyermek csak egymással beszél, játszik, a többieket kiközösíti, kicsúfolja. Mit tehet ilyenkor? Mit nem tenne? Miért?
- Az iskolában, első osztályban, az egyik gyereknek eltűnik a pénztárcája. Többen is ugyanarra az osztálytársra gyanakodnak, de biztosan senki nem tud. Mit tehet a tanító ilyen esetben?
- Negyedikos osztályában zöld ceruzával javítják saját munkáikat a tanulók. Észreveszi, hogy egy kitűnő tanuló valójában grafit ceruzával helyesbíti a megoldásait. Mit tenne ebben a helyzetben?

2. A kisiskolás gyermeket nevelő család és az iskola kapcsolata

- A korai gondozó-gyermek kapcsolat (korai kötődés) jellemzői és hatásai. A gyermek kötődései a családban.
- A család szerepe a fejlődésben.
- A gyermek helye a családi rendszerben
- A kisiskolás gyermeket nevelő család jellemzői
- Szülői nevelési stílusok
- A család és az iskola kapcsolata, a kapcsolattartás formái, írott és íratlan szabályai
- A szülők jogai és kötelességei

A tételhez tartozó fogalmak:

a szülői gondoskodás biológiai gyökerei; kötődés, a kötődés mintázatai, a kötődési típusok és a gondozói viselkedés összefüggései; a kötődés és a későbbi fejlődés, a kötődés zavarai; „az elég jó szülő”; a család támogató funkciói az egyén számára; a család rendszerszemléletű megközelítése, változások és krízisek egy család életében; szülői nevelési stílusok az érzelmi odafordulás és a kontroll mértéke alapján;

az iskolaválasztáshoz fűződő jogok és kötelességek, az iskolakezdéshez fűződő jogok és kötelességek; a szülőkkel való kapcsolattartás formális és informális lehetőségei, hagyományos és online lehetőségek; fogadóórák, szülői értekezletek gyakorisága, tartalma, funkciói

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Bodonyi Edit és mások (2006): *Család, gyermek, társadalom*. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Bölcsész Konzorcium.
<http://mek.niif.hu/05400/05461/05461.pdf>
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve I.* Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet, 3. fejelet. Az anya–gyermek kapcsolat és a kötődés. 76–88. old. 5. fejelet. Családi szocializáció. 123–133., 143–152., 157–169. old.
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2913>
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve II.* Osiris Kiadó, Budapest. II. kötet, 25. fejelet. A család és az iskola kapcsolata. 316–334. old.
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2902>
- Podráczky Judit (2018): A szülők és az iskola kapcsolatrendszere. *Tanító*. 2018. április
https://tanitononline.hu/uploads/3188/Mozaikok_egyben.pdf 43–46. old.
- *Köznevelési törvény* - 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről. 42. A szülő kötelességei és jogai
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV>

A pedagógiai gyakorlathoz kapcsolódó kérdések:

- Iskolai gyakorlatáról, illetve iskolai tapasztalataiból mondjon egy konkrét esetet, amikor eredményesnek, hatékonynak találta a szülők és a pedagógusok kapcsolatát! Elemezze szakmai szempontból a konkrét esetben az eredményesség, hatékonyság meghatározóit!
- Hogyan vélekedik egy osztályközösség elektronikus felületének (amelynek tagjai a szülők és az osztályban tanítók) hasznosságáról?
- Milyen megoldásokat alkalmazna egy magatartási problémával küzdő gyermek esetén a szülő-pedagógus kapcsolattartásra? Miért?

3. A kisiskolás gyermek pszichológiai jellemzői. Az adaptív pedagógia

- A fejlődés alapkérdései: az öröklődés és a környezet szerepe a fejlődésben, a fejlődés interakciós felfogása. A fejlődés és érés viszonya, és figyelembevételének lehetőségei.
- A kisiskolás gyermek pszichológiai jellemzői – kognitív, érzelmi, erkölcsi és társas vonatkozások dióhéjban
- A gyermekek személyisége. A személyiségelméletek kapcsolódása a neveléshez.
- A gyermekek tudatos megismerése. A társas megismerés folyamata és jelenségei a nevelésben.
- Tervszerűség, spontaneitás, adaptivitás a pedagógiában
- Az adaptív iskola jellemzői, az adaptivitás megvalósítása az osztálytermi gyakorlatban
- Az adaptív pedagógus jellemzői, tevékenysége

A tételhez tartozó fogalmak:

a fejlődés fogalma, az érés, folyamatosság és szakaszosság a fejlődésben, a fejlődés eltérő üteme, kritikus és szenzitív periódus, legközelebbi fejlődési zóna; a fejlődés interakciós modellje; a kisiskolás gyermek jellemzői a tanult elméleti modellek szerint (Freud, Erikson és Piaget); konkrét művelési gondolkodás; teljesítmény vagy kisebbség érzés; önszabályozás; társas nézőpontátvétel; autonóm erkölcsiség, lelkiismeret

személyiség fogalma, introvertált és extrovertált személyiségtípus, személyiségvonások (Big Five személyiségvonások, külső–belső kontroll, mezőfüggőség–mezőfüggetlenség), pszichoanalitikus személyiségelmélet (id-ego-superego, tudatos-tudatalóttas-tudattalan); humanisztikus megközelítés, Rogers, Maslow

személypercepció, elsőbbségi és újdonsági hatás, holdudvar-hatás, sztereotípiák, előítélet; tervszerűség, spontaneitás, adaptivitás, adaptív iskola, adaptív pedagógus, adaptív tervezési logika;

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Cole, M. és Cole, S. R. (2006). *Fejlődéslélektan*. Osiris Kiadó, Budapest. IV. fejezet: Iskoláskor - Kognitív és biológiai fejlődés iskoláskorban.
- M. Nádasi Mária (2008): Adaptivitás az oktatásban. In: Lénárd Sándor és Rapos Nóra (szerk.): *Adaptív oktatás*. Szöveggyűjtemény 1. kötet. Educatio, Budapest. 91–100. old.
https://tanitonline.hu/uploads/571/adaptiv_oktatas_1.pdf
- N. Tóth Ágnes (2015): Az adaptív pedagógus. In: *A pedagógia adósságai*. Savaria University Press, 201-207.
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve I.* Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet, 2. fejezet: Fejlődés, szocializáció és környezet. 40–73. old.
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2913>
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve II.* Osiris Kiadó, Budapest. II. kötet. 17. fejezet: Személyiségvonás-elméletek. 16–67. old. 18. fejezet: Mélylélektani és humanisztikus személyiségelméletek. 69–108. old. 24. fejezet: Személypercepció, attribúció, egyének és csoportok megítélése. 288–312. old.
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2902>
- Vörös Anna – Serfőző Mónika (2004): A szöveges értékelés alapja: a tanuló megismerése. In: Hunyady Györgyné, M. Nádasi Mária (szerk.): *Osztályozás? Szöveges értékelés?* Dinasztia Tankönyvkiadó, Budapest, 44–61. old.

A pedagógiai gyakorlathoz kapcsolódó kérdések:

- Soroljon fel szükségszerű alkalmazkodási helyzeteket a tanító osztálytermi munkája során!
- Második osztályával egy fontos tananyagrészt tanulására készül matematikából, hamarosan témazáró dolgozatot írnak. A gyerekek feldúltak és izgatottak mert a nagyszünetben valami történt az iskolaudvaron. Mit tenne ebben a helyzetben?
- Elsős osztályában egy csendes, okos, figyelmes kislány soha nem jelentkezik. Amikor felszólítja őt, jól válaszol. Az osztály előtt verset mondani, énekelni sem szeretne. Mit tenne ebben a helyzetben?

4. A nevelés célrendszere, tartalma, módszertana.

- A nevelés fogalma, jellemzői, funkciói, iskolai megvalósulásának keretrendszere (pedagógiai program, nevelési program) és szinterei (tanórai-, tanórán kívüli, iskolán kívüli nevelés)
- A nevelés célrendszere, tartalmi területei, az egyes területek főbb elemei
- A kompetencia-alapú nevelés értelmezése és a fejlesztendő kompetenciák
- Nevelési stratégiák és módszerek típusai
- A stratégia- és módszerválasztás szempontrendszere, alkalmazásuk különféle nevelési helyzetekben
- Pedagógiai (nevelési) vizsgálatok, fejlesztő célú pedagógiai kutatás

A tételhez tartozó fogalmak:

nevelés fogalma, a nevelés jellemzői; nevelés tipológiája (laikus és professzionális, spontán és tudatos); a nevelés funkciói; nevelési tartalmi területei (pl. értelmi, érzelmi, erkölcsi, esztétikai, közösségi, testi nevelés, stb.); nevelési területek kompetencia-alapú szemlélete (egyéni, szociális, kognitív és speciális kompetenciák) NAT nevelési feladatok, kulcskompetenciák; nevelési hatások és ható tényezők; nevelési stratégiák (konstruktív vagy instruktív; közvetett és közvetlen; direkt és indirekt); nevelési módszerek (ösztönző és gátló módszercsoport; tevékenység-alapú; kooperatív technikák, projekt és portfólió); pedagógiai program, nevelési terv, nevelési vizsgálat, beavatkozással és beavatkozásmentes vizsgálatok;

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Hunyady Györgyné – M. Nádasi Mária (2014): *Az iskolakép változatai és változásai*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. Hétköznapi és/vagy tudományos pedagógia. c. fejezet. 9–16. old. Iskolai élmények: harmónia és diszharmónia c. fejezet 89–94. old.
http://www.eltereader.hu/media/2014/06/Hunyady_Nadasi_Az-iskolakep_READER.pdf
- Kagan, S. – Kagan, M. (2009.): *Kooperatív tanulás*. Önkonet Kft., Budapest. 3., 4. 12. fejezetKósáné Ormai Vera: A mi iskolánk. Nevelépszichológiai módszerek az iskola belső értékelésében. Eötvös Kiadó, Budapest, 2010. Az egyes fejezetek bevezetői
- *Nemzeti Alaptanterv - 110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról*. I.12. rész: A NAT, a kerettantervek és a helyi szintű szabályozás. II.1. A kulcskompetenciák
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>
- Schüttler Tamás (2006): Változások az iskolai nevelés funkcióiban. In: Horváth H. A, Szekszárdi, J., Vass, V. *Pedagógia. Szöveggyűjtemény I.* Veszprémi Egyetemi Kiadó. 36-49
- Vörös Anna – Serfőző Mónika (2004): A szöveges értékelés alapja: a tanuló megismerése. In: Hunyady Györgyné, M. Nádasi Mária (szerk.): *Osztályozás? Szöveges értékelés?* Dinasztia Tankönyvkiadó, Budapest, 44–61. old.
- Zrinszky László (2002): *Nevelélmélet*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest. 14–23. old.

A pedagógiai gyakorlathoz kapcsolódó kérdések:

- Iskolai megfigyelései és gyakorlata során milyen nevelési stratégiákat, módszereket látott, alkalmazott a gyermekek örömteli, motivált tanulásának érdekében?
- Osztályába új gyermek kerül, aki rendkívül érzékeny, jó tanuló és agresszív társaival. Milyen lehetőségei vannak arra, hogy ezt az helyzetet kezelni tudja? Mit tehet, ha ez mégsem sikerül?
- Képzeld el, hogy már tanító. Negyedik osztályosokat kap, ahol a gyerekek folytonosan versengenek, nem szeretnek együtt dolgozni. Milyen stratégiát épít fel, milyen lépéseket követ a megismert nevelési módszer- és eszköztár felhasználásával? Kiket von be még a terveibe? Mire kell ügyelnie ennél a korcsoportnál?

5. Az óvoda–iskola átmenet problémaköre

- Változások a gyermek pszichikus fejlődésében 5–7 éves korban. Az iskolakészültség jellemzői.
- Az önszabályozó funkciók fejlődése és fejlesztése: kitartás, késleltetés, ellenállás a csábításnak
- Az iskolakezdés törvényi szabályozása
- Az iskolakezdés fejlődéslélektani, valamint pedagógiai meghatározói
- Iskolaalkalmasság és iskolaérettségi vizsgálatok
- Az óvoda–iskola átmenet pedagógiai problémavilága és megoldási lehetőségei. Az óvodapedagógus és a tanító szerepe a zökkenőmentes átmenet megteremtésében.

A tételhez tartozó fogalmak:

a fejlődés jellemzői az óvodáskor végére (ONOAP), az olvasás, írás, számolás elsajátításához szükséges pszichikus funkciók jellemzői;

iskolakészültség jellemzői, valóságfunkció, teljesítmény érzésének és igényének kialakulása, kompetenciakészítés, feladattudat, feladattartás, szabályosság- igény, helyzetmegértés
önszabályozó funkciók: kitartás, késleltetés, ellenállás a csábításnak, frusztrációs tolerancia, iskolaérettségi vizsgálatok

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Cole, M. – Cole, S. R (2006).: *Fejlődéslélektan*. Osiris Kiadó, Budapest. IV. 12. Kognitív és biológiai fejlődés iskoláskorban c. fejezet
- Fazekasné Fenyvesi Margit (én). *A pedagógiai diagnosztika elméleti és gyakorlati tartalmi megújítása*. Az iskolai alkalmasság kérdései c. fejezet.
http://www.igypk.hu/mentorhalo/tananyag/A_pedagogiai_diagnosztika_elmleti_s_gyakorlati_tartalmi_megjitsaV2/1111_az_iskolai_alkalmassag_krdsei.html
- Kósáné Ormai Vera (2017): Az „akadálymentesített” óvoda-iskola átmenet jellemzői. *Tanító folyóirat*, 2017/9. szám (szeptember), 7–11. old. https://tanitonline.hu/uploads/3188/Mozaikok_egyben.pdf
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve I*. Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet, 15. Az iskolai tanulásra való készenlét és a tanulási zavarok c. fejezetből: Tanulási és társas kompetenciák az iskolába lépés idején. 502–504. old.
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2913>
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve II*. Osiris Kiadó, Budapest. II. kötet, 19. fejezet: Önszabályozás, temperamentum és egórugalmasság. 110–113. old.
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2902>
- V. Binét Ágnes: A személyiség fejlődése a kisiskoláskortól a serdülésig. In: B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (1999, szerk.): *Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak*. Trezor Kiadó, Budapest. 248–261. old. vagy ugyanez In: Bernáth László – Solymosi Katalin (1997, szerk.): *Fejlődéslélektan olvasókönyv*. Tertia, Budapest. 75–86. old.
- *Köznevelési törvény* - 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV>
- *Nemzeti alaptanterv* - 110/2012. (VI. 4.) Kormány rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>
- *Óvodai nevelés országos alapprogramja*. (ONOAP) A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére c. rész
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>

A pedagógiai gyakorlathoz kapcsolódó kérdések:

- Mondjon példát az iskolaérettségi vizsgálatban szereplő kauzális gondolkodást vizsgáló feladatra.
- Ismer-e olyan programot, amelyben tanítók óvodásoknak készítenek iskolára hangoló, játékos feladatokat? Mi erről a tapasztalata, véleménye Milyen iskolahívogató/felkészítő programokat ismer? Ajánlaná – e ezeket? Miért?
- Mit tehet egy tanító annak érdekében, hogy az osztályába járó kisdíákoknak az óvoda és az iskola közötti átmenet zökkenőmentes legyen? Látott erre konkrét példát az iskolai gyakorlatán?

6. A pedagógus személye, tevékenysége, mentális egészsége

- A pedagógus megváltozott szerepe a tudás évszázadában. A pedagógus társadalmi státusza és szerepe, írott és íratlan szerepkövetelmények. A pedagógus kötelességei és jogai.
- A pedagógus szakmai személyisége, kompetenciái, professzionalizmusának jegyei
- Folyamatos szakmai fejlődés jelentősége. A pedagógus gondolkodása és osztálytermi gyakorlata. Laikus és professzionális pedagógiai nézetrendszer. A reflektív pedagógus. Az életpálya modell főbb elvárásai.
- A pedagógus személyisége, vezetési stílusa, ezek hatása pedagógiai munkájának eredményességére.
- A pedagógus kommunikációja. A verbális és a nonverbális kommunikáció jellegzetességei a tanítási órán.
- A pedagógusok mentális egészsége, a tanári jóllét.
- A kezdő pedagógus helyzete, problémái.

A tételhez tartozó fogalmak:

státusz, szerep, szerepkövetelmények, presztízs, hatalom, tekintély; a pedagógus hatásának alapjai (French-Raven): szakértelem, személyes varázs, pozíció, jutalmazó erő, kényszerítő erő; Lewin-féle vezetési stílusok (autokratikus, demokratikus, laissez-faire) jellemzői és hatásai; a pedagógusi hivatás betöltéséhez kívánatos személyiségvonások és kiemelt kompetenciák; laikus és professzionális pedagógiai nézetek, gyermekkép, gyermekszemlélet, reflektivitás, verbális és nonverbális kommunikáció; testbeszéd, kommunikáció és a pedagógiai tér; kongruencia; mentálhigiéné, kiégés, kiégés kialakulásának szakaszai

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Hercz Mária (2015): *A pedagógus ideáloktól a pedagógiai professzionalizmusig*. SZTE, Szeged. 2. fejezet. http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Plyakezd_vodapedagogusok_tllkszleteV3/2_pedagogusideloktl_a_pedagogiai_professzionalizmusig.html
- Hunya Márta (2014): *Reflektív pedagógus – reflektív gyakorlat, tapasztalati tanulás*. OFI, Budapest. <http://ofi.hu/en/node/170845>
- N. Kollár Katalin és Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve II*. Osiris Kiadó, Budapest. II. kötet, 27. fejezet: Osztálytermi kommunikáció, tanár-diák interakciók. 376–406. old. 28. fejezet: A tanári szerep, a vezetés és a tekintély problémái. 408–455. old. <https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2902>
- N. Kollár Katalin és Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve III*. Osiris Kiadó, Budapest. III. kötet, 35. fejezet: A kiégés jelensége a pedagóguspályán. 112–134. old. <https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2917>

A pedagógiai gyakorlathoz kapcsolódó kérdések:

- Idézzé fel a példaképét, az Ön számára legemlékezetesebb tanítót! Szakmai szempontból indokolja, hogy miért ezzel a pedagógussal tud leginkább azonosulni!
- Milyen példákat látott, tapasztalt az iskolai gyakorlatokon különféle vezetési stílusokról és azok hatásairól? Elemezze szakmai nézőpontból!
- Napközi otthoni gyakorlatán mentortanárával és hallgatótársával beszélte meg a foglalkozás tartásának tapasztalatait. Közben, majd utána is végig gondolta, leírta a történeteket. Hogyan nevezné ezt a folyamatot szaknyelven? Mai tudása alapján mit gondol, miért ez volt a feladata?

7. A pedagógiai értékelés osztálytermi gyakorlata és hatásrendszere

- A pedagógiai értékelés fogalma, célja, funkciói, pszichológiai jelentősége
- A gyermek fejlődése és az értékelés összefüggései. Az énkép, önértékelés alakulása, jellemzői kisiskoláskorban. Az értékelés és a motiváció kapcsolata.
- Értékelés és visszajelzés. Az értékelés kommunikációja és hatása a tanulói személyiségre és a tanulási folyamatra.
- Az osztálytermi értékelés típusai. A nevelés, és a tanítás-tanulás hatékonyságát minősítő, és a fejlesztő-támogató értékelés pozitív klímában
- Az értékelés tanítói stratégiái, módszerei és eszközei. Tanulói társ-és önértékelés lehetőségei

A tételhez tartozó fogalmak:

értékelés fogalma, extrinzik, intrinzik motiváció, a motiváció csökkenésének magyarázatai; sikerorientáltság és kudarcckerülés motívuma, visszajelzés (feedback); kontrolláló és információs visszajelzés; rögzült (fix) és fejlődésorientált szemléletmód (Dweck); teljesítménymotiváció és attribúció; értékelés típusok (diagnosztikus – formatív – szummatív; minősítő vagy fejlesztő; tanterv- vagy tanuló-és tanulásközpontú értékelés); tanulói portfóliós értékelés és gyorsértékelési technikák,

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Hercz Mária (2007): A pedagógiai értékelés gyakorlata. In: Bábosik István – Torgyik Judit (szerk.): *Pedagógusmesterség az Európai Unióban*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest. https://www.researchgate.net/publication/314225676_A_pedagogiai_ertekeles_gyakorlata
- Hunyady Györgyné - M. Nádasi Mária (2004, szerk.): *Osztályozás? Szöveges értékelés?* Dinasztia Kiadó, Budapest. 1.3. Az értékelés pedagógiai kérdései. 34–40. old. 1.4. A szöveges értékelés szerepe a nevelés-oktatás folyamatában. 40–44. old.
- Lénárd Sándor – Rapos Nóra: Magtár. Ötletek tanítóknak a fejlesztő értékeléshez. In: Lénárd Sándor és Rapos Nóra (szerk.): *Adaptív oktatás Szöveggyűjtemény 2. kötet*. Educatio, Budapest. 226–281. old. https://tanitonline.hu/uploads/573/adaptiv_oktatas_2.pdf
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve I.* Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet, 4. fejezet: Az „én” fogalma, az énejlődés elméletei, ebből: Az énkép fejlődése. 105–122. old., 10. fejezet: Motiváció. 301–316. old. <https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2913>
- *Köznevelési törvény* - 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV>

A pedagógiai gyakorlathoz kapcsolódó kérdések:

- Megismert-e a képzése során olyan értékelési eszközöket, amiket szívesen alkalmazna? Mik ezek? Milyen szakmai szempontból tartja jónak őket?
- Osztályozás vagy szöveges értékelés. Osztályozás és szöveges értékelés. Osztályozás. Melyiket tartaná ideálisnak alsó tagozatban? Miért? Vannak-e ennek akadályai? Milyenek?
- Hogyan, milyen módokon javítható egy tanuló önértékelése? Milyen jó példát látott erre a gyakorlatai során?

8. A tanítás – tanulás folyamata. Tanítási – tanulási stratégiák és módszerek

- A tanulás fogalma, pedagógiai és pszichológiai értelmezése.
- Az alapvető tanulási mechanizmusok (klasszikus és operáns kondicionálás) és a tanulás kognitív megközelítésének értelmezése a tanítás – tanulás folyamatában és a nevelésben.
- A tanulás, a figyelem és az emlékezet kisiskoláskori sajátosságai
- A tanulás tanítása kisiskoláskorban. Tanítási-tanulási stratégiák és módszerek.
- A tanítási-tanulási folyamat szerkezete
- Szervezési módok és munkaformák, tanítási-tanulási módszerek
- Az oktatási stratégia értelmezése, stratégia típusok
- Taneszközök a tanítás – tanulás folyamatában

A tételhez tartozó fogalmak:

tanulás pszichológiai fogalma, klasszikus kondicionálás, operáns kondicionálás, belátásos tanulás, komplex tanulás; a sikeres emlékezeti felidézést segítő tanulási módszerek; a figyelem kisiskoláskori jellemzői, tanulásmódszertan, tanulási kompetencia, tanulási képességek a konstruktív pedagógia; szervezeti és munkaformák: frontális munka, egyéni munka, párban folyó tanulás, csoportmunka; tanítási-tanulási módszerek típusai; pedagógus-dominanciájú ill. tanulói dominanciájú és pedagógus-tanuló együttműködésű módszerek; elbeszélés, magyarázat, előadás, megbeszélés/beszélgetés, vita, szemléltetés, a projekt módszer, szimuláció, szerepjáték; a nevelés és az oktatás egymáshoz való viszonya; egésznapos nevelés, napközi, tanulószoba, önálló otthoni tanulás, tanulmányi kirándulás, erdei iskola,

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Falus Iván (2003, szerk.): *Didaktika*. Elméleti alapok a tanítás tanulásához. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. ebből:
 - Falus Iván (2011): Az oktatás stratégiai és módszerei.
https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch10.html
 - M. Nádasi Mária (2011): Az oktatás szervezési módjai.
https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch14.html
 - Nahalka István (2011): A tanulás.
https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch05.html
- Kereszty Zsuzsa (2018). A ránk bízott idő: egész nap az iskolában? *Tanító*, 2018. január, 2–5. old.
https://tanitonline.hu/uploads/3188/Mozaikok_egyben.pdf
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve I.* Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet, 12. fejezet: Tanulás és emlékezés. 387–424. old., 13. fejezet: A tanulás tanítása és tanítása. 425–451. old.
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2913>

A pedagógiai gyakorlathoz kapcsolódó kérdések:

- Milyen tanulást segítő módszereket és tanulási technikákat ismert fel tanítási gyakorlata során a tanórai vagy a tanórán kívüli nevelésben?
- Gyakorlata során miként folyik az önálló tanulásra nevelés a napközitthonban?
- Valószínűleg segített már tanulótársának, látott egymással együtt tanuló gyermekeket. Milyen tapasztalatai voltak? Vajon sikeres-e a páros tanulás, a tanulópár alkalmazása a tanulásban és tanításban? Vesse össze tapasztalatait a tanultakkal!

9. A kisiskolások intellektuális képességeinek fejlődése. Az iskola szerepe a kompetenciák fejlesztésében

- A kognitív és a motoros funkciók, az összhangjuk, az attól való eltérés jelei és következményei kisiskolás korban
- A 6-12 éves gyermek megismerési funkcióinak és intellektuális képességeinek (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezés, gondolkodás, képzelet) fejlődése.
- Az észlelés és a figyelem szerepe a tanítás – tanulás folyamatában
- A kognitív funkciók fejlesztése a tanítás – tanulás folyamatában
- Az intelligencia sokszínűségének támogatása a tanítás – tanulás folyamatában
- A tehetség felismerése és támogatása
- A kompetencia alapú tanítás – tanulási folyamat. A pedagógus szerepe és lehetőségei a kompetencia-alapú tanítási – tanulási folyamatban

A tételhez tartozó fogalmak:

Piaget kognitív fejlődés elmélete, séma, műveletek előtti szakasz: szinkretizmus, egocentrikus gondolkodás, konzervációs kísérletek; konkrét műveleti szakasz; formális műveletek szakasza; figyelem, az intelligencia fogalma, többszörös intelligencia (Gardner); kreativitás, fluencia, originalitás, flexibilitás; problémamegoldó gondolkodás, kritikai gondolkodás, metakogníció, kognitív és motoros funkciók; tehetség;

kompetencia alapú pedagógia, ismeret, készség, képesség, attitűd, szokás, magatartás;

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Cole, M. – Cole, S. R (2006).: *Fejlődéslélektan*. Osiris Kiadó, Budapest. IV. 12. Kognitív és biológiai fejlődés iskoláskorban c. fejezet
- Gyarmathy Éva (2006). *A tehetség fogalma, összetevői, típusai és azonosítása*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó. 2. fejezet: A tehetség összetevői.
https://www.academia.edu/19585475/A_tehets%C3%A9g_fogalma_%C3%B6sszetev%C5%91i_t%C3%ADpusai_%C3%A9s_azonos%C3%ADt%C3%A1sa
- Makádi Mariann (2009): *A kompetenciaalapú pedagógia lehetőségei a tanulási-tanítási folyamatban*. Mozaik Kiadó, Szeged. 5–11., 30., 61., 85.old.
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve I*. Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet, 14. Az értelmi és a nyelvi-kommunikációs fejlődés, a kognitív fejlődési zavarok és az intelligencia c. fejezetből: Az értelmi fejlődés alapjai, modelljei és zavarai. 455–470. old., Az intelligencia. 493–500. old.
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2913>
- Vass Vilmos (2017): A kompetenciafejlesztés lehetőségei és kihívásai. *Tanító*, 2017. december
https://tanitonline.hu/uploads/3188/Mozaikok_egyben.pdf 25–28. old.
- *Nemzeti alaptanterv - 110/2012. (VI. 4.) Kormány rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról*
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>

A pedagógiai gyakorlathoz kapcsolódó kérdések:

- Milyen konkrét példákat látott, tapasztalt az iskolai gyakorlatokon a kreativitás elősegítésére, a kreativitást elősegítő osztálytermi légkör megteremtésére?
- Milyen konkrét példákat látott, tapasztalt az iskolai gyakorlatokon problémamegoldó gondolkodást igénylő feladatokra pl. manuális tevékenységek során!
- Milyen összefüggés lehet a mozgáskoordinációs képesség nehezítettsége és a kognitív funkciók gyengesége között? Milyen konkrét példákat, eseteket látott, tapasztalt az iskolai gyakorlatokon ezzel kapcsolatban?

10. A gyermekek jogai. A kisiskolások érzelmei. Az örömteli tanulás.

- A gyermekek jogai és alapvető szükségletei
- A kisiskolás gyerekek testi-lelki jólléte. A testi-lelki jóllétet védő, segítő tényezők.
- Az élmények feldolgozásának lehetőségei gyermekkorban. (Játék, mese, rajz szerepe)
- Az érzelmi intelligencia fejlődése és fejlesztése
- A pozitív pszichológia és annak pedagógiai vonatkozásai.
- Az örömteli tanulás. A pozitív érzelmek hatásai a tanítás – tanulás folyamatában.
- A belső motiváció, az aktivizálás és a megerősítés szerepe a tanítási – tanulási folyamatban
- Az aktivációs szint, a stressz és a teljesítmény összefüggései

A tételhez tartozó fogalmak:

gyermeki jogok;

érzelmi biztonság, jóllét fogalma; elaborációs lehetőségek kisiskoláskorban (játék, mese, rajz);

stressz, megküzdési stratégiák, reziliencia;

az érzelmi intelligencia fogalma, empátia, proszociális viselkedés;

extrinzik és intrinzik motiváció, kompetenciamotívum, teljesítménymotiváció, flow, autonómiát

támogató és kontrolláló tanulási környezet, rögzült (fix) és fejlődésorientált szemléletmód (Dweck);

teljesítményszorongás;

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Bodonyi Edit és mások (2006): *Család, gyerek, társadalom*. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Bölcsész Konzorcium. 3. fejezet: A gyermek helyzete a családban – A gyermeki jogok. 23–25. old. <http://mek.niif.hu/05400/05461/05461.pdf>
- Krisztián Ágota: A varázsló trükkjei. In: *Játépszichológia olvasókönyv óvodapedagógus hallgatóknak*. ELTE, Bp. (több kiadás) vagy ugyanez: In: Bernáth László – Solymosi Katalin (szerk.): *Fejlődéslélektani olvasókönyv*. Tertia, Bp., 1997. 219–237. old.
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve I*. Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet, 2. Fejlődés, szocializáció és környezet c. fejezetből: a reziliencia fogalma 63–64. old., 8. fejezet: Érzelmek, ebből: Pozitív érzelmek, Szomorúság és depresszió, Félelem és szorongás az iskolában. 238–249. old., 9. fejezet: Aktivációs szint, tudatállapotok, stressz fejezetből: Aktiváció és stressz c. rész. 293–301. old., 10. fejezet: Motiváció. 301–346. old. <https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2913>
- Reinhardt, Melinda (2009). Miért hasznosak a pozitív érzelmek iskolai környezetben? A pozitív pszichológia hozzájárulása pedagógiai kérdésekhez. *Iskolakultúra*, 2009/9. szám. 24–45. old. http://real.mtak.hu/58062/1/9_EPA00011_iskolakultura_2009-9.pdf

A pedagógiai gyakorlathoz kapcsolódó kérdések

- Milyen jó példákat látott a gyakorlata során a felbolydult osztály lenyugtatására?
- Idézzon fel a gyakorlatából olyan emlékeket, amelyek során a tanító hatékonyan motiválta a gyermekeket tanulási tevékenységükben! Mi igazolta a tanító motivációját? Miben nyilvánult ez meg?
- Mondjon két konkrét példát arra, amikor a gyakorlata során örömmel, lelkesen tanultak a tanítási órán a gyerekek! Milyen tényezők biztosították a konkrét esetekben a tanulás örömteliségét?

11. Kortárskapcsolatok és közösségek az iskolában

- A társas kapcsolatok fejlődése kisiskoláskortól serdülőkorig
- Az egyén és a közösség kapcsolata.
- Az iskolai osztály mint csoport. Csoportdinamikai jelenségek az osztályban.
- Az osztályon belüli kapcsolatrendszer megismerése és alakítása
- Társas hatások a tanítás folyamán: versengés és kooperáció
- A szociális kompetencia fogalma, tartalma
- A pedagógus szerepe és eszközei a szociális kompetencia fejlesztésében
- Konfliktusok és konfliktusmegoldási stratégiák

A tételhez tartozó fogalmak:

a csoport fogalma, a csoport kialakulása és jellemzői, informális és formális csoport, elsődleges és másodlagos csoport, vonatkoztatási (referencia) csoport, a csoportfejlődés fázisai, csoportbeli szerepek, a csoporthatások típusai (csoportkohézió, csoportnyomás, társas lazulás); csoportnormák és konformitás; az osztály, mint csoport, a csoport társas szerkezete, szociometria, a csoportok működésének jellegzetességei feladathelyzetekben, csoportközi kapcsolatok, a hagyományképződés és utalás mechanizmusa, átpártolás;

közösség; a szociális kompetencia, proszociális viselkedés, agresszió (bántalmazás, aszociális viselkedés), konfliktus fogalma, konfliktuskezelési stratégiák;

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Cole, M. – Cole, S. R (2006).: *Fejlődéslélektan*. Osiris Kiadó, Budapest. Társas kapcsolatok iskoláskorban c. fejezet
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve II*. Osiris Kiadó, Budapest. II. kötet, 20. fejezet: Barátság, személyközi vonzalom, csoport-folyamatok és az iskolai társas kapcsolatok fejlesztése. 136–193. old., 21. fejezet: Normaalakulás, engedelmesség és csoporthoz igazodás 194–213. old., 22. fejezet: Feladatvégzés csoportban, versengés és együttműködés. 214–265. old.,
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2902>
- Németh Gáborné Doktor Andrea (2008): A szociális kompetencia fejlesztésének lehetőségei az iskolában. *Új Pedagógiai Szemle* 2008/1.
<http://epa.oszk.hu/00000/00035/00120/2008-01-ta-Nemeth-Szocialis.html>
- Szekszárdi Júlia (2001): A konfliktuskezelés gyakorlata. *Új Pedagógiai Szemle*. 2001/5.
<http://epa.oszk.hu/00000/00035/00049/2001-05-ta-Szekszardi-Konfliktuskezeles.html>
- Szekszárdi Júlia (2004, szerk.): *Nevelési kézikönyv nem csak osztályfőnököknek*. Dinasztia Kiadó, Budapest.
 - Loránd Ferenc: Osztály – Közösség? Töprengések és aggodalmak. 145–153. old.
 - Fenyő D. György (2001): A közösségi nevelésről – a 21. század elején. 153–164. old.

A pedagógiai gyakorlathoz kapcsolódó kérdések

- A tanító észreveszi, hogy egyik kisfiú mellé senki nem akar ülni, ráadásul ez már nem az első ilyen eset. Mit tehet, hogy ez a tanuló ne érezze magát kiközösítettnek?
- Milyen konkrét példákat látott, tapasztalt az iskolai gyakorlatokon arra, amikor egy gyermeket a tanító indirekt módon segített beilleszkedni az osztályközösségbe!
- Hozzon példát szokások és normák alakítására az osztályközösségben!

12. Inkluzív nevelés. A differenciálás pedagógiája

- Az inkluzív nevelés fogalma; hazai és a nemzetközi törekvések.
- Az inkluzív iskola eredményességet meghatározó értékek, alapelvek.
- Az inkluzív nevelés személyi, tárgyi, szakma-szemléleti feltételei.
- Az eredményességet segítő egyéni megismerés pedagógiai módszerei
- Az egyéni szükségleteket és sajátosságokat figyelembe vevő differenciálás.
- A kiemelt figyelmet igénylők törvényi és pedagógiai értelmezése, az érintett népességcsoportok jellemzése.
- Az inkluzív nevelést segítő köznevelési és szociális szférába tartozó szakszolgálatok, támogató civil szervezetek.
- Multikulturális/interkulturális nevelés irányelvei és gyakorlata az iskolában (jogszabályi háttér és megvalósítási lehetőségek).

A tételhez tartozó fogalmak:

szegregált - integrált - inkluzív nevelés, deszegregáció, intervenció, inkluzív iskola, egyéni szükségletek, differenciálás, inkluzív irányelvek, inkluzív kultúra;
kiemelt figyelmet igénylők, tipikus és atipikus fejlődés fogalma, eltérő fejlődésment;

inter- és multikulturális nevelés, akkulturációs folyamat kimenetelei (integráció, asszimiláció, szegregáció, marginalizáció);

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Booth, T. – Ainscow, M. (2015). *Inklúziós index*. Kolorprint Nyomdaipari és Kereskedelmi Kft., Békéscsaba
https://www.educatio.hu/pub_bin/download/tamop311_II/inkluzios_index.pdf
- Forray R. Katalin (2003). A multikulturális/interkulturális nevelésről. *Iskolakultúra*, 2003/6-7., 18–26. old.
<http://epa.oszk.hu/00000/00035/00081/2004-04-ta-Torgyik-Multikulturalis.html>
- Mohai Katalin és Perlusz Andrea (2020): Útmutató az integrált és inkluzív oktatáshoz a többségi pedagógus számára
<https://www.oktatas2030.hu/wp-content/uploads/2020/10/utmutato-az-integralt-es-inkluziv-oktatashoz.pdf>
- Schiffer Csilla – Szekeres Ágota (2013). *Az integratív pedagógia nevelésmélete*. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar. 2. fej. Az integrált és inkluzív nevelés fogalma.
https://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop412A/2009-0007_az_integrativ_pedagogia_nevelesemelete/TANANYAG/02_0.html
- Torgyik Judit (2004). Multikulturális társadalom, multikulturális nevelés. *Új Pedagógiai Szemle*, 2004/4-5.
<http://epa.oszk.hu/00000/00035/00081/2004-04-ta-Torgyik-Multikulturalis.html>
- *Köznevelési törvény* - 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV>
- *Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű gyermekek iskolai nevelésének irányelve* (32/2012. (X.8.) EMMI rendelet)
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200032.EMM&txtreferer=A1100190.TV>

A pedagógiai gyakorlathoz kapcsolódó kérdések:

- Mutasson be egy gyakorlati példát valamilyen mozgástevékenység során megvalósuló differenciálásra!
- Több feladatértési nehézséggel küszködő tanuló van a 3. osztályában. Milyen munkaforma lenne a leghatékonyabb egy szövegfeldolgozó gyakorló órán?
- Mutassa be egy példán keresztül a multikulturalizmus és interkulturalizmus jelenségét az iskolai mindennapokban (ünnepek, ételek, mesék-történetek, ének-zene stb.)!

13.A köznevelés intézményei. Az iskola mint szervezet. A tanítási – tanulási folyamat tervezés szintjei

- Az intézményes nevelés szerepe, a professzionális nevelés szinterei: az óvoda és az iskola
- A köznevelés funkciói, tartalmi szabályozásának dokumentumai (köznevelési törvény, ÓNOAP, NAT)
- A köznevelési intézmények szervezeti dokumentumai (Alapító Okirat, SZMSZ, Pedagógiai Program)
- A tanítási – tanulási folyamat tervezési szintjei:
 - tantervek fajtái: nemzeti alaptanterv, kerettanterv, iskolai pedagógiai program, helyi tanterv
 - projektorientált tervezés, projektterv, epocha, tématerv
 - tanmenet
 - tervezet, vázlat
- Iskolai klíma, szervezeti kultúra

A tételhez tartozó fogalmak:

a tanterv funkciója; a tananyag horizontális és vertikális elrendezésének változatai; a tanterv változatai az oktatásirányítás jellege szerint; a tanterv fajtái az oktatás tartalmának kifejtettsége szerint, a tanítás-tanulás tervezési szintjei: tanterv, projektorientált tervezés, projektterv, epocha, tematikus terv, tanmenet, tervezet, vázlat;

a köznevelési intézmények szervezeti dokumentumai: Alapító Okirat, SZMSZ, Pedagógiai Program szervezeti kultúra, Handy modellje, Quinn modellje

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Hunyady Györgyné és M. Nádasi Mária (2008): Pedagógiai tervezés In. Lénárd Sándor és Rapos Nóra (szerk.): *Adaptív oktatás Szöveggyűjtemény 2. kötet*. Educatio, Budapest. 93–117. old.
https://tanitonline.hu/uploads/573/adaptiv_oktatas_2.pdf
- Ollé János (2006): Az iskola mint szervezet. In.: Golnhofer Erzsébet (szerk.): *Az iskolák belső világa. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése*. 6. kötet. 13–26. old.
<http://mek.niif.hu/05400/05468/05468.pdf>
- N Kollár Katalin, Szabó Éva (szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve II*. Osiris Kiadó, Budapest, II. kötet. 29. fejezet: Az iskola mint szervezet. 455–487. old.
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2902>
- *Köznevelési törvény* - 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV>
- *Nemzeti alaptanterv* - 110/2012. (VI. 4.) Kormány rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>
- *Óvodai nevelés országos alapprogramja*. (ONOAP)
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>

A pedagógiai gyakorlathoz kapcsolódó kérdések:

- Hogyan ragadná meg a következő témát: BÚTOR - ha az alsó tagozat bármely évfolyamán előkerülhetne projektorientált feldolgozásként?
- Látott-e iskolai gyakorlatán több évfolyamon visszatérő témát? Amennyiben igen, hogyan valósult meg a fokozatosság, az adaptivitás elve és a konstruktivista szemlélet a megvalósításban?
- Mutassa be a Pedagógiai Program főbb részeit a gyakorló iskolájának programja alapján!

14.Reformpedagógiai irányzatok és alternatív pedagógiák a 21. században

- A cselekvésközpontú pedagógia és gyermekképe.
- A konstruktív pedagógia.
- A reformpedagógiai irányzatok megjelenése. Reformpedagógiai gyökerekkel rendelkező iskolák (pl. Waldorf, Montessori, Freinet, Jena-Plan). Két szabadon választott reformpedagógiai irányzat bemutatása és összehasonlítása.
- Modern alternatív iskolák a magyar iskolaügyben (pl. AKG/kisAKG, Lauder, Gyermek Háza, Kincskereső, stb.).

A tételhez tartozó fogalmak:

cselekvésközpontú pedagógia, reformpedagógia, alternatív iskola, gyermekkortörténet, gyermekkép, gyermekfelfogás, ártatlan gyermek narratívája, gyermekközpontúság, konstruktivizmus, gyermeki aktivitás és szabadság, Montessori eszközök, beszélgetőkör, csendgyakorlat, antropozófia, epocha, szülői est, „Freinet-technikák”, iskolai nyomda, iskolai „műhely”, ritmikus hetiterv, lakószoba

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Aggné Pirka Veronika – Mikonya György – Mészárosné Darvai Sarolta – Szarka Emese (2014): Kora gyermekkori nevelés- és családtörténet, ELTE TÓK, Budapest. 15. fejezet: A reformpedagógia fontosabb irányzatairól. 121-134. old.
<http://mek.oszk.hu/18700/18709/18709.pdf>
- Nahalka István (2013): Konstruktivizmus és nevelés. Neveléstudomány 2013/4. szám. 21–33. old.
http://nevelstudomany.elte.hu/downloads/2013/nevelstudomany_2013_4_21-33.pdf
- Németh András – Skiera, E. (1999): Reformpedagógia és az iskola reformja. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Winkler Márta (2012): Örömmel az iskolában. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft.
- Alternatív Közgazdasági Gimnázium <https://www.akg.hu/>
- Gyermek Háza <https://gyermekekhaza.hu/>
- Lauder Javne Iskola <https://www.lauder.hu/#tori>
- Kincskereső Iskola <https://www.kincskereso-iskola.hu/>

A pedagógiai gyakorlathoz kapcsolódó kérdések:

- Hasonlítsa össze, hogy egy kiválasztott alternatív intézmény pedagógiai módszerei, munkaformái, értékelési rendszere miben tér el az ön által ismert (gyerekkori saját vagy gyakorlaton látogatott) hagyományos, állami vagy egyházi intézménytől!
- Megfigyelhetők-e az iskola és a családok közötti kapcsolat hatásai a tanítási – tanulási folyamatban? Miben nyilvánulhatnak meg ezek a hatások?
- Mondjon az iskolai gyakorlatokon szerzett élményeiből konkrét példát arra, hogy a konstruktív pedagógia alapelvei érvényesültek a tanítás-tanulás tervezésének folyamatában! (előzetes tudás mozgósítása, felhasználása, a tévedés lehetősége, a tanulók aktív tudáskonstruálása az órán, a tanító irányító szerepének alakulása stb.)